

УДК 338.48

Пацюк В.С., к.геогр.н.

ДВНЗ «Криворізький національний університет», Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ В НОВИХ ТУРИСТИЧНИХ ЦЕНТРАХ (НА ПРИКЛАДІ м. КРИВИЙ РІГ)

Patsiuk V.S., Ph.D.

FEATURES OF TRAINING OF TOURISM SPECIALISTS IN NEW TOURIST CENTERS (BY THE EXAMPLE OF KRYVYI RIH)

Стрімкий розвиток туризму як системи ринкових відносин в економічному просторі України, постійне виникнення нових туристичних підприємств та збільшення кількості суб'єктів підприємницької діяльності, які ведуть свій бізнес в галузі туризму, передбачає створення кадрового потенціалу відповідного напрямку діяльності. Нагальною є проблема забезпечення туристичної справи висококваліфікованими фахівцями, які на практиці забезпечують реалізацію турпродукту на місцевому рівні в рамках розвитку внутрішнього та в'їзного туризму. Підготовка таких фахівців вимагає ґрунтовного вивчення потреб регіону, врахування вимог та досягнень вітчизняного та міжнародного досвіду в підготовці фахівців для роботи в галузі туризму. Необхідність підготовки фахівців даного кваліфікаційного рівня усвідомили й на регіональному рівні. Цей процес не оминув і місто Кривий Ріг, яке ніколи не було туристичним центром, однак нині в регіоні відбуваються активні підготовчі процеси до формування нової туристичної дестинації.

Запровадження освітнього напрямку підготовки «Туризм» у ДВНЗ «Криворізький національний університет» обумовлене змістом та положеннями прийнятої на ХХХ сесії VI скликання Криворізької міської ради муніципальної «Програми розвитку промислового туризму в місті Кривому Розі на 2013-2015 роки» від 30.01.2013 року (№ 1680) [2]. Зокрема, у Програмі зазначено, що одним із завдань, спрямованих на реалізацію Стратегічного плану розвитку міста Кривого Рогу в напрямку створення умов для формування його позитивного іміджу, є розвиток промислового туризму.

Підставою для цього стало те, що Кривий Ріг є потужним промисловим центром, що має комплекс передумов становлення промислового туризму, так як тут наявні як гірничопромислові, так і фабрично-заводські об'єкти, що мають розгалужену полівидову структуру. Зокрема, в місті функціонують потужні та різнопрофільні промислові підприємства (4 гірничозбагачувальні комбінати, металургійний комбінат ПАТ «АрселорМіттал кривий Ріг», найглибші залізородні шахти Європи, що мають глибину понад 1,5 км). У місті представлена система унікальних гірничопромислових ландшафтів європейського значення (шахтні провалля, великі кар'єри). Для Криворіжжя характерна багата індустріальна спадщина, що включає залишки (більше 800) виробничих об'єктів, залізниць, гідротехнічних споруд, мостів, фрагменти стародавніх гірничопромислових ландшафтів, залишки робочих поселень і кладовищ тощо. Також тут наявні унікальні інженерно-техногенні утворення: Саксаганський підземний дериваційний тунель, що являє собою підземну річку; Криворізький Гранд-Каньйон, що виник у результаті штучного «затискання» долини річки Інгулець відвалами [1].

Сучасний стан галузі промислового туризму не відповідає його потенційним можливостям. Промисловий туризм має сприяти місцевому економічному розвитку, стимулювати ринкові відносини, активно впливати на розвиток суміжних галузей економіки (готельно-ресторанний бізнес, транспортні перевезення тощо), зайнятість

населення, роботу з охорони пам'яток історії та культури, підвищення культурного рівня туристів. Саме розвиток індустріального туризму є одним із чинників, що може позитивно вплинути на туристичний імідж міста.

Основною метою Програми є здійснення заходів, спрямованих на розвиток туристичної галузі, забезпечення умов для повноцінного розвитку індустріального туризму, створення якісного туристичного продукту, здатного відобразити все різноманіття індустріальної спадщини та максимально задовольнити потреби внутрішнього й міжнародного туризму.

Одними із найважливіших заходів Програми є: формування кваліфікованого кадрового та наукового потенціалу галузі, створення системи підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації туристичних кадрів; підвищення кваліфікації через отримання другої вищої освіти працівниками існуючих в місті Кривому Розі туристичних агентств.

Головна проблема розвитку усіх підприємств туристичного профілю міста та області – брак висококваліфікованих фахівців із базовою туристичною освітою. Проблема друга – гостра нестача кваліфікованих екскурсоводів. Проблема третя – відсутність в місті Кривому Розі туристичних фірм, орієнтованих виключно на розвиток в'їзного туризму, що є критерієм якісного та ґрунтового розвитку ринку туристичних послуг.

Проблему недостатньої забезпеченості кадрами відповідних туристичних підприємств, позашкільних закладів освіти та спортивно-туристичних закладів міста Кривого Рогу та районів Дніпропетровського регіону може бути вирішено за рахунок підготовки бакалаврів з туристичного обслуговування. Беззаперечною є актуальність підготовки бакалавра з туризму в умовах багатоцільової економіки, реалізації міської та обласної програм розвитку туризму, що здатен працювати в закладах туристичної діяльності, на підприємствах і в установах різних форм власності, в органах державного управління та консалтингових фірмах.

З огляду на це, з 1 вересня 2014 року при географічному факультеті Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет» відкрито напрям підготовки «Туризм». Окрім цього, взимку 2015 року при даному факультеті відкрито курси екскурсоводів та розпочато їх підготовку.

Відповідно до отриманої фундаментальної та практичної спеціальної підготовки бакалаври за напрямом підготовки «Туризм» можуть виконувати: допоміжну науково-дослідницьку, організаційну, освітню, управлінську, підприємницьку професійну діяльність, здійснюючи її в туристичних підприємствах як суб'єкти підприємницької діяльності, у навчальних закладах I–IV рівнів акредитації, у позашкільних освітніх і спортивно-туристичних закладах різного рівня і форм організації. Подібний рівень кваліфікації відповідає стандарту бакалаврської підготовки.

Особливість зазначеного напрямку підготовки 6.140103 «Туризм» у тому, що ДВНЗ «Криворізький національний університет» започатковує підготовку бакалаврів, яка відповідає кваліфікаційним вимогам роботи фахівця з туристичного обслуговування. Для випускників ДВНЗ «Криворізький національний університет» у регіоні вже існує розгалужена система підприємств, профіль діяльності та ліцензійні умови яких відповідає туристичному профілю, і які є потенційними місцями роботи випускників у майбутньому:

- туристичні фірми, яких на Дніпропетровщині нараховується близько 200; з деякими філіями туристичних фірм у Кривому Розі укладені угоди про співробітництво у процесі навчання студентів за напрямом «Туризм», під час проходження ними навчальних і виробничих практик, та потенційного працевлаштування;

- туристичні агенції, яких за даними управління культури та туризму

виконкому міської ради Кривого Рогу нараховується 75; з кількома турагенціями міста укладені угоди про співробітництво у процесі навчання студентів за напрямом «Туризм», під час проходження ними навчальних і виробничих практик, та потенційного працевлаштування;

- готелі, яких за даними управління культури та туризму виконкому міської ради Кривого Рогу нараховується по місту 12; з найкращими готелями міста – «Домашній затишок», «Дружба», «Reikartz Аврора» та «Саксагань» укладені угоди про співробітництво у процесі навчання студентів за напрямом «Туризм», під час проходження ними навчальних і виробничих практик, та потенційного працевлаштування;

- позашкільні заклади освіти туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді, з якими укладені угоди про співпрацю;

- спортивно-туристичні клуби та секції міста Кривого Рогу, з якими вже багато років існує співпраця географічного факультету університету (Комунальні позашкільні заклади «Центр туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді» («Мандрівник», «Меридіан», «Фортуна» тощо); а також секції спортивного туризму при публічних акціонерних товариствах «Північний ГЗК», «Центральний ГЗК», «Інгулецький ГЗК»);

- відділ промислового туризму комунального підприємства «Інститут розвитку міста Кривого Рогу».

Випускник-бакалавр з «Туризму» є потенційним суб'єктом підприємницької діяльності, може стати фізичною особою-підприємцем. Його кваліфікація є цілком достатньою для відкриття власного турагентства, туристичної фірми, здійснення екскурсійної діяльності. Це є додатковою передумовою щодо розвитку малого бізнесу на засадах туризму, тобто дипломований фахівець з туризму має всі можливості забезпечити собі робоче місце самостійно за умов ринкової економіки.

Стратегічна мета розвитку туризму в Україні полягає у створенні конкурентоспроможного на внутрішньому та світовому ринках туристичного продукту, розширенні масштабів внутрішнього туризму та обсягів в'їзних туристичних потоків, задоволенні попиту споживачів на закордонні подорожі, забезпеченні комплексного розвитку рекреаційних територій з урахуванням соціально-економічних інтересів населення, збереженні та відновленні природного середовища та історико-культурної спадщини, наповненні державного і місцевих бюджетів. Досягнення цієї мети неможливе без належного забезпечення галузі висококваліфікованими спеціалістами, наукового супроводу розвитку туризму, інтенсивної рекламної і маркетингової діяльності. Все це вимагає від вищих навчальних закладів (ВНЗ) підготовки фахівців нової генерації, здатних працювати в умовах швидких змін ринку та поглиблення глобалізації. Підготовка фахівців у провінційних ВНЗ стимулюватиме покращення регіонального ринку праці в сфері туризму та забезпечення його висококваліфікованими спеціалістами.

Перелік посилань

1. Казаков В.Л., Нагорний А.І., Пацюк В.С. Теоретико-методологічні засади «програми розвитку промислового туризму в місті Кривому розі на 2013-2015 роки» // Індустріальний туризм: реалії та перспективи : матеріали І Міжнародного науково-практичного форуму. – Кривий Ріг: вид. Р.А. Козлов, 2013. – С. 21-26.

2. Програма розвитку промислового туризму в Україні на 2013-2015 роки: Рішення Криворізької міської ради від 30.01.2013 № 1680 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://irm.kr.ua/uk/projects/promislovij-industrialnij-turizm/176>